

Hangon kaupunki

Koverharin asemakaava-alueen luontoselvityksen täydennys

Hanna Suominen

1.6.2017

S SITO

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	4
2	MENETELMÄT.....	4
3	EPÄVARMUUSTEKIJÄT	4
4	ALUEEN YLEISKUVAUS	4
	4.1 Kallio- ja maaperä	5
	4.2 Kasvillisuus ja lajisto	6
	4.3 Luonnonsuojelualueet	8
	4.4 Uhanalaiset ja rauhoitetut lajit	9
5	TULOKSET	9
6	YHTEENVETO	10
7	LÄHTEET	10

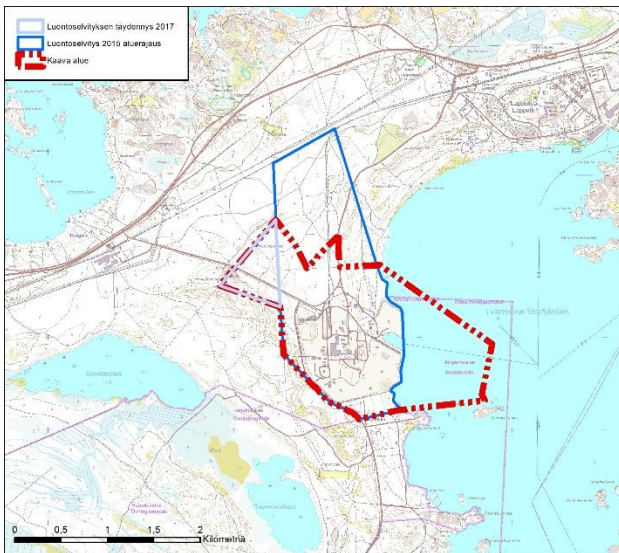
1 JOHDANTO

Hangan kaupunki on aloittanut Koverharin asemakaavan laatimisen. Asemakaava käsittää Koverharin teollisuusalueen lähiympäristöineen (Kuva 1).

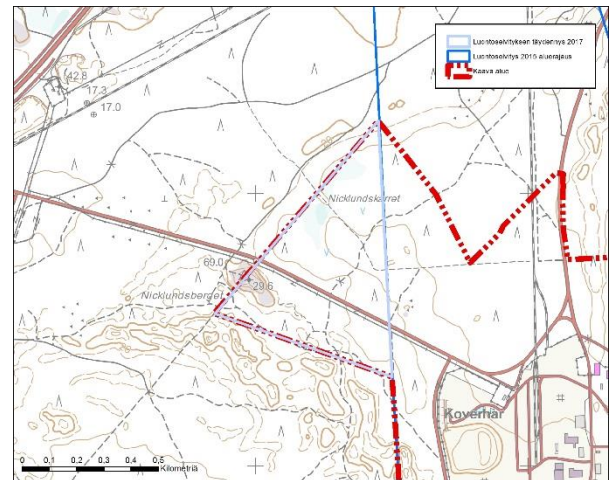

Kuva 1. Asemakaava-alueen rajaus.

Tämä luontoselvitys on laadittu asemakaavoitusta varten. Hangan kaupunki on tilannut Koverharin asemakaavan jatkotyönä vuonna 2015 tehdyn luontoselvityksen täydennyksen. Tämä luontoselvitys kattaa asemakaavan laajennusalueen siltä osalta, jolta ei ole tehty luontoselvitystä vuonna 2015 (Kuva 2).

Kuva 2. Luontoselvityksen aluerajaus.

Kuva 3. Luontoselvityksen aluerajaus tarkemmin.

2 MENETELMÄT

Luontoselvitys käsittää suunnittelualueen kasvillisuus- ja luontotyyppikartoituksen.

Lähtötietoina on käytetty tietoja uhanalaisista ja rauhoitetuista lajeista Eliötiedot-tietojärjestelmästä. Muina lähtötietoina käytettiin Ympäristöhallinnon paikkatietoaineistoja (OIVA-palvelu), Luonnonvarakeskuksen paikkatietoaineistoja (Valtakunnallisen metsieninventoinnin aineistot) sekä alueen ilmakuvia ja peruskarttoja.

Maastoinventointi toteutettiin 30.5.2017. Maastoinventoinnin ja tämän raportin on laatinut MMM Hanna Suominen Sito Oy:stä. Maastoinventoinnissa kartoitettiin selvitysalueen kasvillisuustyytit, kasvillisuus yleispiirteisesti sekä alueen luontotyypit. Pääpaino oli selvittää selvitysalueella mahdollisesti esiintyvät luonnonsuojelulain ja vesilain luontotyypit, uhanalaiset luontotyypit sekä muut huomionarvoiset luonnonympäristön kohteet. Metsälakikohteita ei kartoitettu, koska ne sisältyvät oleellisilta osin uhanalaisiin luontotyypeihin. Selvityksessä alue kuljettiin kauttaaltaan läpi ja kuljetut reitit tallennettiin GPS-laitteella.

3 EPÄVARMUUSTEKIJÄT

Luontotyyppikartoituksen osalta selvitykseen ei liity oleellisia epävarmuustekijöitä.

4 ALUEEN YLEISKUVAUS

Selvitysalue käsittää Hangan Lappohjan eteläpuolella sijaitsevan Koverharin teollisuusalueen luoteispuolella sijaitsevan alueen. Selvitysalue rajautuu eteläosastaan Syndalenin armeijan alueeseen

([Kuva 4](#)). Selvitysalue sijoittuu Hankoniemelle, joka on osa ensimmäistä Salpausselkää. Hankoniemen maaperä on pääasiassa moreenia ja hiekkakankaita ja paikoittain esiintyviä kallioalueita. Ranta-alueilla esiintyy myös hiekkarantoja ja dyynimuodostumia. Kasvi- ja eläinlajistoltaan Hankoniemi on monimuotoinen. Monimuotoisuuteen vaikuttavat leuto ilmasto, maaperän kalkkipitoisuus ja laivojen painolastin mukana tulleet erikoiset kasvilajit.

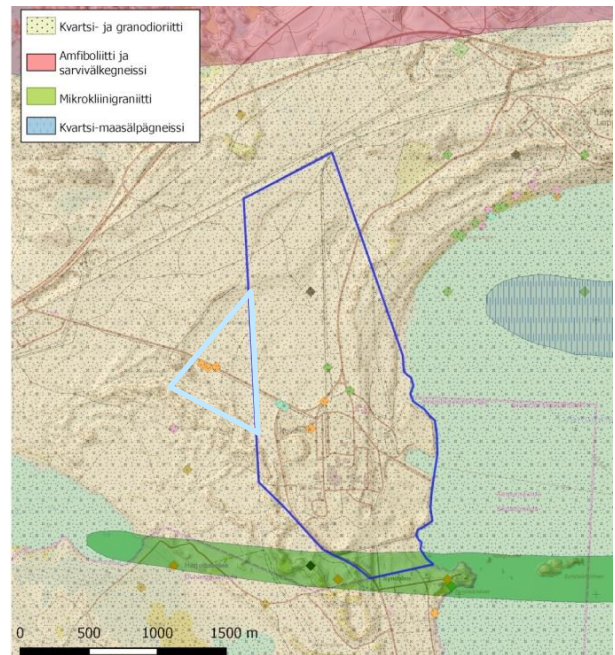
Selvitysalue käsittää pääasiassa mäntyvaltaisia hiekkapohjaisia kangasmetsäalueita. Selvitysalueen ympäristöön on vaikuttanut voimakkaasti alueen historia. Selvitysalue on osa Neuvostoliitolle 1940 vuokrattua Hankoniemen aluetta, jonka metsissä näkyy vuokra-ajan linnoitustoimien ”jälkiä”. Alueella on edelleen erotettavissa juoksuhautoja, kulku-uria, panssariesteitä ym. rakenteita tai niiden raunioita.

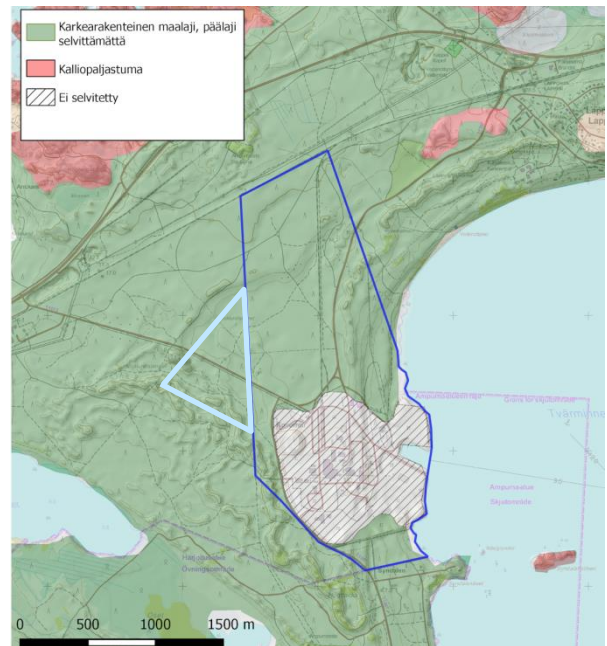
[Kuva 4](#). Selvitysalue rajautuu eteläosastaan Syndalenin armeijan alueeseen.

4.1 Kallio- ja maaperä

Selvitysalueen kallioperä koostuu kvartsi- ja granodioritista. Koverharin eteläpuolella sijaitsee itä-länsisuuntainen mikrokliinigraniittivyöhyke Sandöträsketiltä merelle päin ([Kuva 5](#)). Selvitysalueen länsiosassa on pienialainen Nicklundbergetin kallioalue radiomaston alueella. Selvitysalueella ei ole muita kallioperäpaljastumia, vaan kallioperää peittävät maalajikerrokset ([Kuva 6](#)).

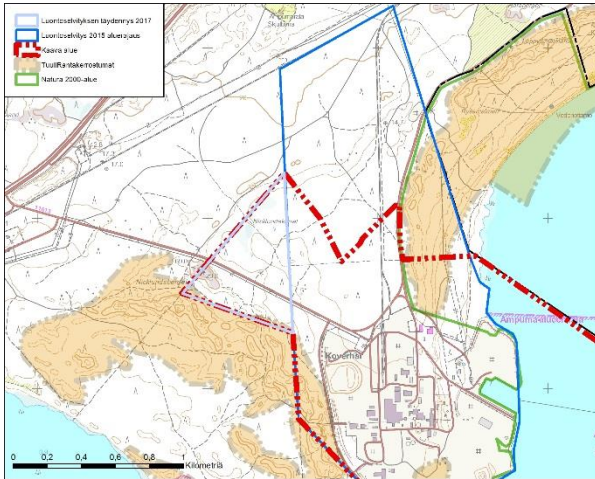

[Kuva 5](#). Kallioperäkartta. Lähde: Luke 2015.

[Kuva 6](#). Maaperäkartta. Lähde: Luke 2015.

Selvitysalueen eteläosa rajautuu Nicklundsberget-Tvärminnen edustavaan tuulirantakerrostumaan. Selvitysalueen koillispuolella Ryssmalmenin alueella sijaitsee Lappvikmalmarnan edustava rantakerrostuma. Molemmat rantakerrostumat on luokiteltu valtakunnallisesti arvokkaiksi ([Kuva 7](#)).

Kuva 7. Selvitysalueen lähellä sijaitsevat arvokkaat tuusula-alueen arvokkaiden rakennus- ja tuusula-alueiden sekä Tammisaaren ja Hangon saariston ja Pohjanpitäjänlahden merensuojelualue-niminen Natura 2000-alue selvitysalueen itäpuolella.

4.2 Kasvillisuus ja lajisto

Selvitysalue on kauttaaltaan metsäinen. Selvitysalueella vallitsevat eri-ikäiset männikkökankaat. Metsät ovat metsätaloustaloudessa ja puuston ikä vaihtelee nuoresta varttuneeseen. Metsät ovat rakenteellisesti melko tasarakenteisia, selvitysalueen pohjoisosassa esiintyy paikoin vanhoja siemenpuumäntyjä ylikasvoksena. Alikasvoksena on paikoitellen pihlajaa. Alueella on useita polkuja. Selvitysalueen pohjoisosassa Nicklunds-kärretin suoalueen itäpuolella on hakattu metsää (Kuva 9).

Kasvillisuudeltaan alue on monotonista ja vallitsevana metsätyypinä esiintyy kuivahkoja ja kuivia kankaita sekä hiekkamaita (Kuva 8). Alueen monotonisuudesta johtuen kasvilajisto on suhteellisen vähälajinen. Alueen kasvilajistoon ei kuulu uhanalaisia tai rauhoitettuja lajeja eikä maastokäynnin yhteydessä havaittuja uhanalaisia tai suojeltuja lajeja.

Monimuotoisuutta lisäävät tien- ja korkeajännitejohdon alueet, joissa esiintyy mm. kulttuurilajistoa.

Selvitysalueelle ei sijoitu lainkaan vesistöjä. Selvitysalueen länsiosassa on pienialainen Nicklund-bergetin kallioalue radiomaston alueella. Kalliolla kasvaa mm. kissankäpälää (Kuva 10), keto-orvokkia, kalliokioloa, ahomansikkaa, mäkitervakkoa ja kalliioimarretta.

Selvitysalueen pohjoisosassa Nicklunds-kärretin alueella esiintyy isovarpurämettä. Isovarpurämeen puuston muodostavat mänty ja hieskoivu. Suopursu, juolukka, suokukka ja kanerva muodostavat pääosan kenttäkerroslajeista. Tupasvillaa ja suomuurainta esiintyy myös.

Paahteisia ja ketomaisia ympäristöjä on Kiskontien varressa korkeajännitejohtojen johtoaukealla. Sähkölinjan aluset ovat kasvillisuudeltaan pääasiassa metsävarpuvaltaisia. Paikoitellen esiintyy ketomaisia laikkuja. Sähkölinjan alla kasvaa mm. kanervaa, puolukkaa, maitohorsmaa, kioloa, kissankäpälää, ketomarunaa (Kuva 10), pujoa, pietar-yrttiä ja keto-orvokkia. Männyntaimia kasvaa myös jonkin verran. Yksittäisiä hiekkapaljastumia tavataan siellä täällä, laajimmin niitä esiintyy selvitysalueen eteläosassa.

Kuva 8. Alueen metsätyypit. Lähde: Luke 2015.

Kuva 9. Metsät koostuvat eri-ikäisistä kuivahkon ja kuivan kankaan männiköistä (yläkuvat). Metsää on hakattu selvitysalueen pohjoisosasta (vasen keskikuva). Selvitysalueella sijaitsee paikoitellen hiekkamaita (oikea keskikuva). Korkeajännitejohdon alueella esiintyy paahdeympäristöä (vasen alakuva). Selvitysalueen länsiosassa on pienialainen Nicklundbergetin kallioalue radiomaston alueella (oikea alakuva).

Kuva 10. Selvitysalueen lajistoa. Alueen kasvillisuus koostuu pääasiassa kuivahkon kankaan varvuista (vasen yläkuva). Kissankäpälä (oikea yläkuva). Mäkitervakko (vasen keskikuva). Kalliokieloja ja ahomansikkaa (oikea keskikuva). Ketomaru (vasen alakuva). Isovarpurämeen kasvillisuutta (oikea alakuva).

4.3 Luonnonsuojelualueet

Selvitysalueen läheisyydessä sijaitsee kaksi valtakunnallisesti arvokasta rantakerrostumaa. Lappvikkalmarnan (Ryssmalmen) rantakerrostuma sisältyy Tammisaaren ja Hangon saariston ja Pohjanpitäjänlahden merensuojelualue –nimiseen Natura 2000 –alueeseen, jonka suojeluperusteena on

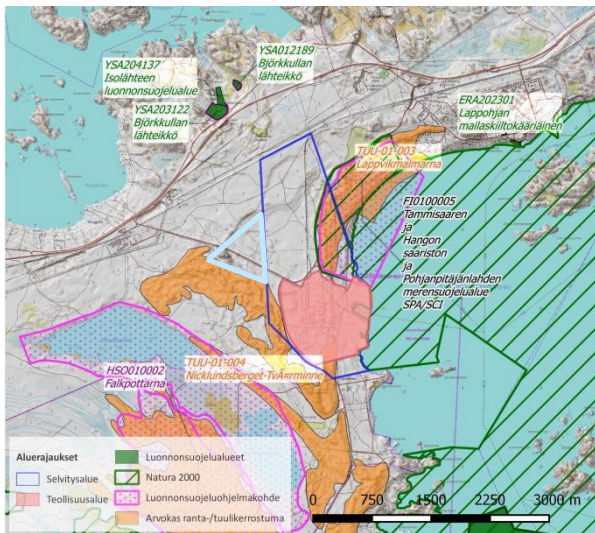
sekä luonto- että lintudirektiivi. Natura-alue sisältyy RAMSAR-kosteikkoihin.

Nicklundsberget-Tvärminnen rantakerrostuma edustaa vastaavantyyppistä aluetta kuin Ryssmalmenin alue käsittäen metsäisiä dyynejä. Lajistoon kuuluu useita uhanalaisia ja harvinaisia selkärangattomia (Mäkinen ym. 2011).

Selvitysalueella ei ole myöskään muita suojelualueita tai suojeluohjelmien kohteita. Alueella ei ole valtakunnallisesti arvokkaita kallio- tai moreeni-muodostumia. Selvitysalueen lounaispuolella on Falkpottarnan rantojen suojeluohjelmakohde, joka käsittää laskuojattomat sisäjärvet ympäristöineen. Lähimmät luonnonsuojelualueet sijaitsevat Hangon maantien pohjoispuolella.

Lähimmät maakunnallisesti, kansallisesti tai kansainvälisesti tärkeät lintualueet sijaitsevat Tvärminnen länsipuolella (Hangon etelälahdet) ja Tammissaarella.

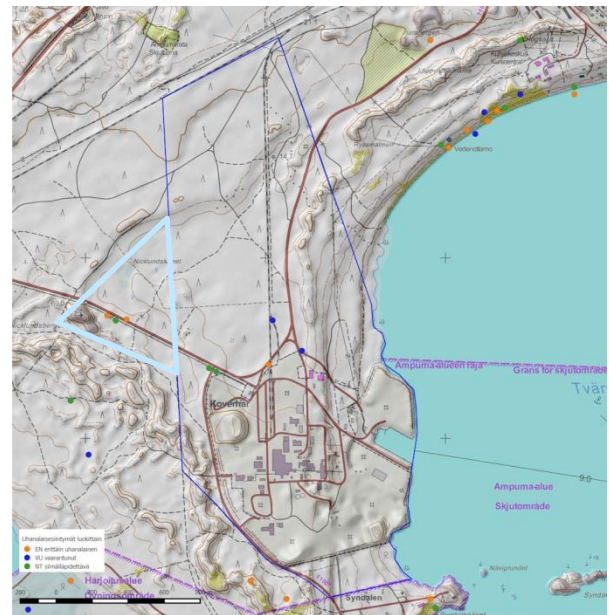
Kuva 11. Suojelualueet, suojeluohjelmakohteet sekä arvokkaat tuuli- ja rantakerrostumat.

4.4 Uhanalaiset ja rauhoitetut lajit

Selvitysalueelta on muutama havainto uhanalaisista tai rauhoitetuista selkärangattomista lajeista. Selvitysalueella ei sijaitse uhanalaisia putkilokasveja.

Selkärangattomia uhanalaisia tai silmälläpidettäviä lajeja selvitysalueella on havaittu kolme eri laji: marunatöyhtökoi (erittäin uhanalainen EN, erityisesti suojeltu), kääpälsulkanen (silmälläpidettävä NT) ja vihermittari (erittäin uhanalainen EN, erityisesti suojeltu).

Marunatöyhtökoin havainnot ovat vuodelta 2006. Kääpälsulka- ja vihermittarin havainnot ovat vuodelta 2015, jolloin on tehty selkärangattomien lajien esiintymätarkistuksia (Kullberg 2015). Havaintopaikat sijoittuvat voimajohtoaukealle (Kuva 12).

Kuva 12. Uhanalaisten lajien havainnot. Kartassa on esitetty tarkkoihin koordinaatteihin (100 metriä) perustuvat havainnot.

5 TULOKSET

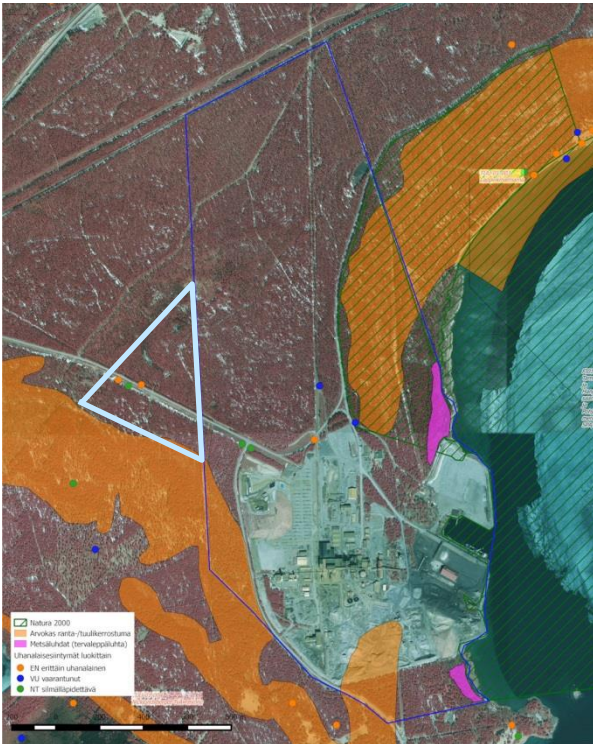
Arvokkaihin luontotyyppihin on luettu ne alueella esiintyvät luontotyypit, jotka ovat luonnonsuojelulla tai vesilailalla suojeltuja, uhanalaisia tai silmälläpidettäviä. Lisäksi tavanomaisesta poikkeavia ympäristöjä voidaan esittää huomionarvoisina luontotyyppinä.

Selvitysalueella ei esiinny luonnonsuojelulain 29 §:n suojeltuja luontotyyppiä eikä vesilain 11 §:n suojeltuja vesiluontotyyppiä.

Selvitysalue rajautuu eteläosastaan Nicklundsbergetin arvokkaaseen tuuli- ja rantakerrostumaan, jossa on metsäisiä dyynimuodostumia. Kyseisellä alueella arvot ovat heikentyneet metsätalouden ja puolustusvoimien toiminnan takia. Metsäiset dyynit on luokiteltu koko maassa vaarantuneeksi luontotyyppiksi (VU).

Selvitysalueen pohjoisosassa Nicklundsbergetin alueella esiintyy isovarpurämettä. Isovarpurämet ovat Etelä-Suomessa silmälläpidettäviä luontotyyppiä (NT).

Muutoin alue koostuu lähes yksistään kuivahkosta, talousmetsäkäytössä olevasta mäntykanakaasta.

Kuva 13. Kooste alueen keskeisistä luontoarvoista.

6 YHTEENVETO

Selvitysalue käsittää Koverharin teollisuusalueen luoteispuolella sijaitsevan alueen, joka koostuu pääasiassa eri-ikäisistä männikkökankaista. Selvitysalueen merkittävimmät luonnonarvot sijoittuvat Nicklundskärretin suoalueelle ja Kiskontien varressa korkeajännitejohtojen johtoaukealle, jossa esiintyy paahteisen ympäristön kasvilajistoa ja niitä ravintonaan käyttäviä uhanalaisia/suojeltuja selkärangattomia lajeja.

7 LÄHTEET

Ellermaa, M. 2011: Maakunnallisesti tärkeät lintu-alueet ja niiden tunnistaminen Uudellamaalla. <http://www.tringa.fi/wp-content/uploads/2010/05/maali.pdf>

Ellermaa, M. 2013: Merkittävät lintujen lento- ja muuttoreitit Uudenmaan länsipuoliskolla. <http://www.birdlife.fi/temp/taitto-muuttoreitit.pdf>

Keynäs, K. 1993: Dragsvikin varuskuntakartta 1:50 000 ja liite Dragsvikin varuskuntakarttaan 1:50 000 vuodelta 1993. Luonnonsuojelun huomioonottaminen Tammisaaren ympäristössä.

Kullberg, J. 2015. Hangon kaupunki, Koverharin asemakaava-alueen hyönteisselvitys.

Mäkinen, K., Teeriaho, J., Rönty, H., Rauhaniemi, T. ja Sahala, L. 2011: Valtakunnallisesti arvokkaat tuuli- ja rantakerrostumat. Suomen ympäristö 32/2011.

Sito Oy 2015. Hangon kaupunki, Koverharin asemakaava-alueen kasvillisuus selvitys.

Valtakunnallisesti arvokkaat tuuli- ja rantakerrostumat. Aluekuvaukset ja -kartat. <http://wwwi.ymparisto.fi/tuura/>